

Bestämmelser för Gesällbrev i:

Dräktsömnadsyrket

Bestämmelserna är framtagna av branschen vinter/vår 2020 och fastställda av Sveriges Hantverksråd 2020-04-22. Reviderade av branschen november 2021

Ansvarig bransch-/yrkesorganisation

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, SHR

Förkunskapskrav

Gesällprov kan avläggas efter minst 2 500 timmar, vilket motsvarar ca 3 år, dokumenterad utbildnings-/yrkeserfarenhet utifrån tekniker som återfinns i folkdräkter och folkligt mode, eller motsvarande av branschen validerade kunskaper, **se bilaga 1**.

Gesällprov – allmänna anvisningar

Gesällprovet är ett yrkesprov som skall vara av sådan art att det efter genomförd granskning visar om den sökande är väl insatt i yrket och har de kunskaper, kompetenser och färdigheter som krävs för att kunna utföra de i yrket förekommande arbetsuppgifterna. Gesällprovet kan utföras som specialarbete inom eller i anslutning till utbildning, dock utan lärarhandledning eller som enskilt arbete.

Den sökande ska vara väl förtrogen med den teknik och produkt som provet avser samt ha goda kunskaper i textil montering samt ha god materialkännedom.

Förlaga till gesällprov ska lämnas för godkännande till granskningsnämnden innan provet påbörjas och när provet är slutfört ska det lämnas till granskningsnämnden för slutgranskning.

Gesällprovet ska lämnas in för granskning innan nästa ansökningstillfälle. Dvs om ansökan lämnats in före den 1 september, ska Gesällprovet lämnas in för granskning före 1 februari.

Provanvisningar

Beskrivning av praktiskt prov och dess genomförande se **bilaga 2**.

Granskning av provet

En kontrollant utsedd av SHRs granskningsnämnd ska intyga att provet är egenhändigt utfört i enlighet med de fastställda provbestämmelserna, **se bil. 2** samt följa arbetet och närvara då arbetet påbörjas och då väsentliga moment utförs.

Kontrollanten närvarar vid den avslutande granskningen av provet. Granskning av gesällprovet ska ske i nära anslutning till att provet är genomfört, **se bil. 2**.

Kostnader

Branschkostnaderna för **gesällprovet** är 1 500 kr och betalas till SHR. Betalningen ska vara gjord innan den **1 februari eller 1 september** för att ansökan ska behandlas. Betalning sker till Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, SHR BG 5794-7806

Kostnaden för **gesällbrev** är 700: - + moms (875: - inkl. moms) och betalas till Gesäll och Mästarbrevskansliet. Med brevet följer ett ID-kort med information om Gesällbrev översatt till fem språk.

Ansökan

Ansökan/anmälan om att avlägga gesällprov görs till Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, SHRs Granskningsnämnd.

Ansökan om att få göra gesällprov bifogas med följande bilagor:

- 1, Beskrivning av valt originalplagg, dvs. ett handsytt originalplagg från det folkliga dräktskicket sytt före 1870 - antingen en fodrad knäbyxa eller ett fodrat ärmplagg. Även foton på plagget, framifrån och bakifrån, där hela plagget är synligt, ska bifogas.
- 2, Materialprover på obehandlat tyg av foder, yttertyg samt tråd till valt plagg.
- 3, Provsömnad, minst 20 cm söm i vadmal, kläde eller halvylle med en fälld söm på valfritt sätt. Sömnaden ska ske med lintråd. Provsömnaden kan också bestå av ett plagg i ovan nämnda material.
- 4, Provsömnad i linne eller bomullstyg: ett sytt ärmspjäll 10 x 10 cm med fällda sömmar på valfritt sätt, med delar av ärm och bål runt om. Sömnad ska ske med lintråd. Provsömnaden kan också bestå av ett plagg med ovannämnda detalj och i ovannämnda material.
- 5, Tidsberäkning av gesällprovet. Varje delmoment specificerat.

Ansökan som ska vara i A4 format ska lämnas i två exemplar, ett original och en kopia samt skickas in digitalt. Ansökan ska vara SHRs Granskningsnämnd tillhanda senast **1 februari** eller **1 september**. Efter godkänt prov ansöker branschen om **gesällbrev** hos Gesäll- & Mästarbrevskansliet. Ansökan samt generell information finns på www.hantverksrad.se

Utdelning av gesällbrev sker via den lokala hantverks- och/eller företagarföreningen och sker vanligtvis en gång per år.

Kontaktuppgifter:

Branschorganisation:

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund SHRs Granskningsnämnd
Åsögatan 122, 116 24 Stockholm
Agneta Carlson Tfn. 08-54 54 94 52
info@hemslojden.org www.hemslojden.org

Gesäll- & Mästarbrevskansliet:

Sveriges Hantverksråd
Gesäll- & Mästarbrevskansliet
Box 147
793 23 Leksand

Tel. 0247-369 50
www.hantverksrad.se
info@hantverksrad.se

Tveka inte att kontakta oss om du har frågor eller funderingar kring Gesällbrev!

Bilaga 1

PROVANVISNINGAR FÖR GESÄLLPROV I DRÄKTSÖMNADSYRKET

Förkunskapskrav om formell utbildning saknas

Sökande som saknar formell utbildning ska redovisa motsvarande kunskaper inom följande ämnesområden:

Material och verktyg:

Kunskap om tyger och trådkvalitéer i det folkliga dräktskicket.

Kunskap om pressverktyg och presstillbehör och att utföra pressning med dessa.

Kunskap om att använda för dräktsömnad erforderliga verktyg och redskap.

Kunskap om att utföra krympning och dampning av tyg samt materialberäkning.

Stygn:

Kunskap i traditionella sömsätt och handsömnadsstygn.

Förmåga att bedöma när man kan ersätta handsömnad med maskinsömnad, och bibehålla plaggets karaktär.

Uppmätning och dokumentation:

Kunskap om att utföra en uppmätning från plagg till mönster av traditionella ärmplagg eller byxor i skala 1:1.

Kunskap om att utföra en dokumentation av traditionella handsömmar och stygn.

Storleksförändringar av mönster:

Förmåga att storleksförändra ett mönster av traditionella ärmplagg eller byxor till en större och en mindre storlek.

Förmåga att prova in en toile med god passform och väl bibehållen karaktär av traditionella ärmplagg eller byxor till en kund.

Mönsterkonstruktion:

Erfarenhet av och kännedom om mönsterkonstruktion.

Avslutande arbete:

Förmåga att slutpressa traditionella ärmplagg eller byxor och uppnå en god slutfinish.

Vård av textilier:

Kunskap om skötsel och tvätt, hantering och förvaring av olika typer av dräktplagg.

Teoretiska kunskaper:

Kunskap i modehistoria och i kulturhistoria.

Intyg om dessa kunskaper erfordras från person, sakkunnig inom ämnesområdet, förslagsvis arbetsgivare eller hemslöjdskonsulent.

Bilaga 2

PRAKTISKT PROV

Gesällarbetets intention:

Gesällprovet ska visa att provtagaren behärskar att arbeta med traditionell dräktsömnad utifrån ett originalplagg och har förmågan att förankra dräktsömnaden i samtiden.

Specifika kunskaper som att värna om plaggens karaktär, proportioner och passform ska visas, liksom att kunna rationalisera arbetsprocessen på ett hänsynsfullt sätt och på så sätt göra dräkten tillgänglig utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Gesällarbetet ska medverka till ett fortsättningsvis tillåtande sätt att sy, t ex till viss del på maskin, men också där handsömnaden har en given och tydlig position.

Provet ska bestå av:

Studier av ett handsytt originalplagg från det folkliga dräktskicket sytt före 1870 - antingen en fodrad knäbyxa eller ett fodrat ärmplagg.

En uppmätning av ovannämnda plagg. Uppmätningen innefattar dokumentation av sömmar, stygn och material samt en mönsterritning av plagget i skala 1:1.

Storleksförändring på valfritt sätt av uppmätt mönster till stl 46 för kvinna och stl 54 för man. Förändringen sker utifrån bystvidden till stl 46 för kvinna och övervidden till stl 54 för man. Är plagget en byxa utgår måtten från midjevidden stl 54 för man. Plaggets karaktär och proportioner ska vara bibehållna. Detta mönster kan vara fristående och behöver ej användas i nästa delmoment.

Sömnad av storleksförändrat och måttanpassat plagg till vald person. Kvinnoplagg ska sys till en kvinna och mansplagg ska sys till en man. Plaggets karaktär och proportioner ska vara bibehållna. Passformen på vald person ska vara god. Material och stygn ska utgå från originalplagget och vara väl anpassade till plaggets funktion,

kvalité och användningsområde utan att förändra originalplaggets karaktär.

En skriven förteckning över var och på vilket sätt det går att rationalisera sömnaden av plagget med maskinsydda sömmar, enligt intentionerna med gesällarbetet ovan. Rationaliseringen ska motiveras.

Sömnad av en eller flera provlappar med knapphål, isättning av undersydd knapp, stolpficka, passpoalficka, ficklock, kantning av svängd kant, isättning av hyskor och hakar, samt någon form av skört. Om plagget ovan innehåller nämnda detaljer så behöver dessa inte upprepas på provlappar.

Provet ska:

- utföras självständigt
- utföras enligt fastlagd tidsram (160 tim - 220 tim)
- visa prov på hög yrkesskicklighet där passform, teknik och material är anpassade till det tillverkade plagget
- ha en god slutfinish gällande pressning utan pressgenomslag och pressglans

Granskning:

När provet lämnas in för granskning ska det åtföljas av:

en mönsterritning i skala 1:1 av originalplagget

en dokumentation av originalplaggets sömmar, stygn och material

beskrivning av arbetsprocessen och t ex fotodokumentation av densamma

storleksförändrat mönster av originalplagget till stl 46 (kvinna) eller stl 54 (man)

foton på person i helfigur iförd det färdiga plagget, framifrån, bakifrån och från sidan

en eller flera provlappar med sömmar och stygn enligt ovan

en motiverad förteckning över vilka sömmar på plagget som kan ersättas av

maskinsömnad

undertecknat protokoll från kontrollanter med bl a styrkt tidsrapportering

Provet granskas med avseende på:

- tolkning av originalplagget utifrån gesällarbetets intentioner
- kvalité på plagg och en eller flera provlappar gällande material och teknik
- plaggets passform på vald person samt proportioner och karaktär i förhållande till originalplagget
- utförande och helhetsintryck inkl pressning och slutfinish
- tidsåtgång

Granskningsnämndens beslut grundar sig helt på inlämnade ansökningshandlingar och utfört teknikprov. Gesällprovet ska överensstämma med det inlämnade teknikprovet och ha samma montering som detta. Eventuella ändringar/avvikelse under arbetets gång måste granskas och godkännas av granskningsnämnden innan arbetet påbörjas.

Granskningsprotokoll

Ett granskningsprotokoll i original, undertecknat av granskarna, skall bifogas till ansökan om gesällbrev.

Bedömning

Vid varje moment ges betygen godkänd eller icke godkänd. Samtliga moment måste vara godkända för att gesällprovet ska anses godkänt.

Avslag

Vid avslag av ansökan lämnar granskningsnämnden en skriftlig motivering till den sökande. Ansökningsavgiften till SHR återbetalas inte om ansökan avslås. Granskningsnämndens beslut går inte att överklaga.

VALIDERING AV LÄNGRE YRKESERFARENHET I YRKET*

De som har varit verksamma i minst tio år inom Dräktsömnadsyrket, kan presentera en dokumentation av genomförda arbeten (portfolio) som valideras och bedöms av branschen. Valideringen bygger på att yrkesnämnden med säkerhet kan se de kvalitéer som annars bedöms via Gesällprovet. En godkänd validering berättigar till ett Gesällbrev. En CV där utbildningshistorik och arbetserfarenhet framgår skall inlämnas digitalt i PDF-format. Om portfolilo och information inte är klagörande kan hen ombes att komplettera materialet eller uppmanas att göra Gesällprovet.

*Om Du gör en validering och har för avsikt att ansöka om mästarbrev ber vi dig uppmärksamma att Gesällbrevet endast är ett av kraven, se bestämmelserna för Mästarbrev.